

ELŐFIZETÉS

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:

Egy évre	180 Lei.
Fél évre	90 Lei.
Egy negyed évre ...	45 Lei.
Egy óra	15 Lei.

Hirdetések árszabás szerinti díjazás mellett vétetnek fel.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és Osnádi Egyesült Vas-
utak palotájában.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Vállalat
Bulevardul Regele Ferdinand 1.
(József főherceg-ut) 22. szám.

TELEFON-SZÁM 151.

ARAD, 1921.

Főszerkesztő: STAUBER JÓZSEF.

Csütörtök, december 1.

Leszerelés.

(F. J.) Bűvös erejű szó. Milliók álma, ábrándja. Meg is lesz. Csak hogy nem most. Majd, valamikor. Talán pár évtized, talán csak egy század múltán, vagy még később. Most egészen bizonyosan nem. Azt ma már az idealisták és optimisták, a javíthatatlan békebarátok is belátják. Washington nem hozza meg az örök békét. Sem Harding, sem más ma élő emberfia. A lelkek még nem érték meg rá. Az időpont nem volt helyesen megválasztva. Ma még forr, kavarog minden. A lelkek még nem higgadtak meg. Sem a győzőké, sem a legyőzötteké. A nagy leszereléshez, aminőnek eredetileg Harding tervezte, nyugodt lélek, hideg ész kell. Hol található az ma? Sem itt, sem ott, sem másutt. Mig a ház még ég, nem lehet a helyén új épületet emelni. Először meg kell higgadniok a lelkeknek, meg kell tisztulniok a fejeknek. Ahhoz pedig idő kell. Évek, évtizedek vagy talán még több. Itt még a bosszu liheg, ott meg még a fájdalom facsarja a lelkeket. Új nemzedékeknek kell felnőniök. Nemzedékeknek, amelyek nem voltak közvetlen részesei ennek a nagy, irtózatossá világegésnek. Még sokat kell elfelejteni, sokat megbocsátani és sokat előbb jóvátenni.

Harding minden dicsőretreméltő jóakarata mellett ugylátszik nem nagy lélekismerő. Elméleti-

leg tagadhatatlanul helyes minden, amit akar, de a gyakorlatban ma még teljességgel keresztülvihetetlen. Megalázók és megalázottak ma még nem ilhetnek — nem is akarnak — nyugodt tárgyalásra egy és ugyanazon zöld asztalhoz ülni. Franciaország már is fenyegetőzik, hogy otthagyja Washington, ha Németország képviselőit is bebocsátják a tárgyalóterembe. Az általános leszerelést pedig nem csinálhatja meg négyöt nagy hatalom. A ma letört Németország és agyonboldogított Oroszország nélkül nem lehet örök békét csinálni. Mert bizonyos, hogy mindkét birodalom ismét erőre fog kapni s akkor kérdés, mit szólnak majd a nélkülökök és talán ellentük megcsinált örök békéhez. Ma még lehet diktálni, de kérdés meddig?

Wilson annak idején csalódotan hagyta ott a párisi konferenciát és egészen bizonyosan Hardingnak is egy nagy csalódás az osztályrésze. Az amerikai élőknek valahogyan nincs szerencsájük az európaiakkal való tárgyalásaikon. Európának más a levegője, a pszichéje mint Amerikának. Amerika részt vett ugyan a világháborúban, de sem nem nyert sem nem veszített annyit a világháborúban — s itt nem elsősorban anyagiakra gondolunk — mint az egyes európai országok. S ez adja meg a mai Európa lélektanának a kulcsát. Európával ma még nem

lehet higgadtan, nyugodtan és okosan beszélni. S ezt ugylátszik az amerikaiak nem tudják. Az örök béke csakis a népek egyetértésén épülhet föl, már pedig ma még minden európai szomszéd féltékeny egymásra és a végtelenségig bizalmasan egymással szemben. Itt még ki kell várni, míg az egyes nemzetek és országok között az egyetértés és kölcsönös bizalom felépül. De ez nem következik be sem ma, sem holnap, de még holnapután sem. Ahhoz még évtizedek kellene vagy még annál is több. Sokáig kell még várni, míg a lelkek annyira megnyugodnak, hogy azt lehessen mondani: Jeretek népek valamennyien és üljünk le a zöld asztalhoz. Tanácskozzuk meg, miként tudnók a hadseregre és fegyverkezésre kidobott milliárdokat megtakarítani és termelő tökévé átváltoztatni.

Megjön még annak az ideje is. Most azonban elkorázta Harding a dolgot. Az örök békéig, az általános leszerelés azt jelenti, még messze az ut. Még nagyon messze. Egyszer azonban, majd, mégis csak odaérünk. De addig az emberiségnek még sokat kell tanulnia, mivelődni, tisztulnia, nemesednie. Lelki és szellemi fejlődésképesége különbözteti meg az embert az állatoktól. S ha nem tudnának lelkiileg és szellemileg odáig fejlődni, hogy az örök béke valamikor élő valósággá legyen, nem érdemelők meg az ember

nevet. Akkor kétségbe kellene esnünk az emberiség jövőjén. Az emberi törekvéseknek nem lehet a célja: ötven évenként lerombolni azt, amit keservesen felépítettünk. Ma azonban még nem tartunk ott, hogy azt mindenki belássa. Sajnos!

Orvosi laboratórium Aradon.

(A városi főorvos nem lesz vasuti főorvos.)

Dr. Cucu Vazul városi főorvos holnap Timisoarara utazik, hogy ott tárgyalást folytasson az Aradon felállítandó orvosi laboratórium megszervezésére vonatkozólag. A főorvos kijelentette az Aradi Közlöny munkatársának, hogy az orvosi laboratórium, amely a szülészeti klinika földszinti helyiségeiben lesz, néhány napon belül valószínűleg megkezdik működését. Felállítására eddig a megfelelő személyzet hiánya miatt késétt. Az orvosi laboratórium hatáskörébe fog tartozni a járványos betegségek leküzdése is. Dr. Cucu Vazul városi főorvos, aki egyben a CFR. aradi kerületének főorvosa is, kijelentette az Aradi Közlöny munkatársának, hogy a jövő év április elsejéig marad a CFR. szolgálatában és azután minden idejét a város egészségügyének szenteli. A CFR. aradi titkvezetősége tudniillik április elsején megszűnik.

Berlin nappal és éjjel.

BERLIN. Ha a felületes szemlélő nappal figyelt Berlint ezt az örült eleven nyüzsgő hangyabolyt — a végsőkig túlfeszített munka izzadságszagát érzi végighuzódni a városban. A berlini City, a Zentrum forgalma vetekedik a londoniával. A „Friedrichstrassen“ a „Potsdammer Platzon“ emberek feketéllő ezrei sietnek, rohannak, gázolják egymást. Mindenkinél hóna alatt csomag vagy aktatáska. A nagy „Stadtbahn“ és „Untergrundbahn“-nak emeletes állomásai pedig csak úgy öntik a munkába menő német dolgozók hatalmas és kimeríthetetlen ezredét. Amerre csak nézünk, mindenki siet, senki nem ér rá, a villanyoson ebédelnek és fulás közben sodorják meg a cigarettájukat. Munka és megint munka. Az ember önkéntelenül is arra gondol, hogyha Németország így dolgozik, rövidi pár év alatt kipihen a háború és forradalmak veszteségei. Nappal. De mennyire megváltozik a vá-

ros képe, ha kigyullnak a villanylámpák és leszáll az este. Az örült, bűnös perverz nagyvárosi este.

A romlott berlini éjszaka, a mely a romlott szó fizikai értelmében messze maga mögött hagyja a kedves párisi éjszakát, ami romantikus kisvárosi trafikoslány a berlinihez képest. A pár órával ezelőtt még józan, szorgalmas város hirtelen megőrül és festett arcu ösörgöspkás bohóc járja eszeveszett táncát reggelig. Mintha kicserélték volna a nappali dolgos ötmilliót, vagy az éjszaka dopplngolja őket a tulfeszített munkára. Az éjszaka forgalmat talán vetekedik a nappalival. Mindenki utcán van vagy kávéházban. Az elegáns külföldiek a „Westen“ a „Kurfürstendamm“ „Tauentzien Strasse“ vagy „Bayerische Platz“ ragyogó, pompás lokáljaival és kedves intin „Dielé“-ivel. A polgári Berlin a Friedrich-Strasse“ környékére húzódik, míg a nyomor, a bűn a „Norden“-ben. Az „Eksasser Strasse“ környékén lévő ugynevezett „Eimbrecher Kneippékbe“

ahonnan fiakkeron vágatnak éjszakai — „schrenkre“ — a Norden „apachai“ és ahol a rendőrök csak hármával, nyitott revolvertáskával járkálnak. Ebben a negyedben minden éjjel fenylik a bicska, mindig eldördül egy-két lövés és mindig feltörnek egy-két boltot. — A berlini közbiztonság általában jó, viszont azért minden éjjelre esik általában egy-két nagyobb és több kisebb betörés és átlag egy gyilkosság.

A „Potsdammer Platzon“ van az ugynevezett leányvásár. Tizenöt évnel is fiatalabb lányokat vezetnek fel az ugynevezett „auffühzerek“ s a környék előkelő hoteljeinek gazdag átutazó nemzetközi kereskedő közönsége, jó pénzzel fizetik és jóétvágyal fogvasztják. A szerelemnél jóval veszélyesebb narkotikumokat is használ a berlini. Ilyen elsősorban a cocain. A cocain élvezése ma valóságos lázzá hatalmasodott el. Nem is hívják ma másként mint — „Coanfiieber“ — a berlini orvosok. A veszedelmes mérget a francia fronttól hozták ma-

gukkal a katonák és honosították meg. Megszerzése nem ütközik semmi akadályba. A Friedrich Strasse éjjeli utca árusainál „coksz“ és „cement“ néven pár márkáért kapható. (Igy hívják a berlini jargonban.) De meglehetősen kapni egyes „Nachtlokálokban“ is, ahol a pincér minden további nélkül szolgálja fel, kérelemre a fekete mellé. A cocain szenvedéllyel vetekedik az ópium. Ez valamivel drágább, matrózok csempészik be keletről s így a hozzáférhetés is nehezebb. Magánlakásokban berendezett „Opium Höllék“ vannak, megfizetés magas beléptidíjjal és kizárólag ismerősök részére.

A rendes nagyvárosi nyílt és titkos prostitúció mellett szépen virágzik a férfiak, a homoszexuálisok prostitúciója is. A homoszexuális szerencsétlen prostitúttal a Friedrich-Strassétól a Branderburger Thorig, az unter den Linden és a híres Kaufhaus der Westen előtt a Witterberg Platzon „sétálnak“ és hívják hangos csábító szóval az ilyen szerelme-

Enyhül a szovjet-terror

(Uj pénzt adnak ki a bolsevisták.)

PARIS. A Chicago Tribune Moszkvában levő tudósítója részleteket közöl a szovjetkormány pénzügyi reformjáról. A tanácskormány új papírpénzt bocsát ki, amelynek fedezésére lekötött a szovjet-közlársaság minden állami üzemenek, bányáinak és egyéb vállalatainak tiszta jövedelmét.

MOSZKVA. Csicserin népbiztos az amerikai segítő-bizottság előtt kijelentette, hogy Oroszország elfogadja az amerikai kormány közölt feltételeit, ha elismerik a tanácskormányt. A szovjetkormány hajlandó kezességet vállalni Oroszország adósságaiért, kész elismerni és védelmezni a magántulajdon elvét és kötelezőleg megígéri, hogy a terror megszűnik. Csicserin nyilatkozatával szemben a szovjetkormány hivatalosan közli, hogy az amerikai közeledés kérdésében a bolsevista népbiztosok tanácsa még nem döntött, hanem bevárja a washingtoni konferenciának a Szovjet-Oroszországot érdeklő kérdésekben elhangzott álláspontját.

Városi népkönyha.

(Dologházat létesít a város.)

Megírta az Aradi Közlöny, hogy Aradváros tanácsához a belügyminisztertől fendelet érkezett, amely szerint megszüntetni a városokban a koldulást és csavargást. Egyben felhívta a tanácsot, hogy népkönyhát és dologházat állítson fel a munkaképtelenek és munkanélküliek részére. A városi tanács legutóbbi ülésén tárgyalta a belügyminiszter rendeletét s úgy határozott, hogy átteszi az ügyet dr. Nedelcu Miklós polgármesterhez, hogy részletes tervezetet dolgozzon ki a népkönyha és a dologház felállítására. Valószínű, hogy Aradvárosa a népkönyhát a munkaképtelenek részére a szegényházban fogja felállítani. A dologház és a népkönyha fenntartási költségeit az állam finanszírozza.

re vágyó férfiakat. A homoszexuálisoknak külön hetilapjuk van és kávéházaik, ahol mentve vannak kíváncsi idegen szemektől. Tánc estélyeket is adnak, a „Paradies Ballok”-ban. A „hölgyek” itt sokszor — „estélyi toilletben erősen kifestve jelennek meg”. — A legkapósabbak az izmos és karos matrózok. Záróra után a legforgalmasabb az utca. A lokálokból kituduló közönséget átveszik az auffütrerek, akik a Nacht lokálokba invitálják a gyanutlanokat. Rendszerint fiatal gyerekek, szemtelenségük vetekedik a nápolyi lazzaronikével. Kinálatban nics hiány. Fialat leányt kártyát, ópiumot, cocaint, mezitelen táncokat, szép fiukat, szóval minden elképzelhető gyönyörét a zárórán túli éjszakának.

Igy megy az örült pokoli „dans macabre” mig részeg vihogással beleszédül a reggelbe. — Berlin dein Tänzer ist der Tod — mondja egy divatos cabaré-chanson. Tényleg haláltánc ez. Guruló aranyon, szűz lányok révén járt örült eszeveszett haláltánc. Az embernek önkéntelen is Romain Rolland mondása jut eszébe; „Itt valahol rohad a kultúra és Messiásra vár...”

Viharos értekezlet a magyar kigazda-pártban.

(Határozati javaslat. — A párt nem egyesül másokkal.)

BUDAPEST. A kigazda párt tegnap késő éjszakáig értekezletet tartott, amelyen kimondotta, hogy gróf Bethlen István designált miniszterelnök eredeti előterjesztésével szemben csak olyan politikusokkal egyesül, akik a kigazdapárthoz csatlakoznak úgy, hogy teljességében elfogadják a kigazdák ismeretes programját és csak azután csatlakoznak Bethlen kormányzati elveihez, vagyis a kigazdák kimondottan nem egyesülnek más pártokkal. A határozatot viharos tanácskozás előztek meg. Nagyatádi Szabó István, akit Horthy Miklós kormányzó hosszú kihallgatáson fogadott, nagy beszédet mondott, amelyben kijelentette, hogy nem vesz részt a kormányban. Kijelentette, hogy a kigazdapárt nem akar parasztdiktaturát, hanem szívesen látja soraiban a magyar intelligenciát. A nemzet és az ország érdekében azonban nem oszlatkhatják fel a pártot. Amikor Simonyi-Semadam Sándor és Dömötör Mihály sürgették a döntést és taktikázással vádolták a pártot, ennek mérsékelt elemei Simonyi felé kiáltották:

— Szét akarják robbantani a pártot a betolakodott néppártiak. Nem hagyjuk magunkat terrorizálni!

Efre nagy vihar keletkezett úgy, hogy az értekezletet fel kel-

lett függeszteni. Az értekezlet újból való megnyitása után elfogadták a határozati javaslatot, amely szerint a párt elfogadja a designált miniszterelnök programját, azt magáévá teszi és hajlandó a párt címét „keresztény, kigazda, földmives és polgári párttá” kiegészíteni. Egyébként a párt jelenlegi különállását és szervezetét teljesen önállóan fenntartja, de szívesen látja mindazoknak csatlakozását a párthoz, akik a párt programját és a designált miniszterelnök programját elfogadják.

A keresztény pártban éjjelutáni tanácskoztak és a döntést a kigazdapárt döntésétől teszik függővé. Az értekezleten jelen volt gróf Bethlen István miniszterelnök is, akihez a királykérdéssel kapcsolatos kérdéseket intéztek, különösen az agitációra vonatkozólag. A miniszterelnök azt válaszolta, hogy a kormány diplomáciailag készíti elő a királykérdést és addig megakadályoz minden olyan törekvést, hogy királyjelölteket állítsanak. Bethlen különben ma megjelent Horthy Miklós kormányzónál. Bethlen a jelen helyzet új alakulásáról tett jelentést és arról, hogy új tervvel próbálkozik, amely ha nem sikerül, rövid munkaprogramot terjeszt a pártokhoz és a választójogi törvény megalkotása után feloszlítja a nemzetgyűlést.

Irodalom és művészet.

A negyven éves asszony.

(Premiér Poór Lili felléptével.)

Ha nem jelezne a színpad, hogy francia szerzők színpadi munkája a „Negyven éves asszony” című dráma, amelyet tegnap mutattak be, és ha nem francia miliőben játszódna a cselekmény, azt hinnék, hogy német munka. Hiányzik belőle a francia öletesség a francia drámák hatásosan rohanó cselekménye és bizony németes ferjengősség és unalom terpeszkedik a darabra. Az I. felvonás után a közönség csalódott, a II. felvonásban kezdett kicsirázni a drámai mag, a harmadikban egy kis drámai bimbót láttunk, amely a IV. felvonás unalomfagyától elpusztult. A negyven éves asszony kéltaki életét akarták a szerzők drámába gyúrni, az öregedés előtt álló szerelmes asszony története ez a darab, amelyben nem mondanak újat a szerzők. Hogy mégis volt siker ez nem a dráma érdeme, hanem a szép előadásé. Gyors iramban kellett készülnie a társulatnak a tegnapi premierre és éppen ezért elismerés illeti a nagyszerű teljesítményért. Az est középpontjában Poór Lili állott. A kiváló művész nő ezáltal betöltötte szívét a szerepbe. A szerelmében odaadó idősödő asszony, a csalódott szerető kétségbeesése, a szerelmét könyörgéssel, majd fenyegetéssel visszakövetelő nő Poór Lili mestertől jártékában tökéletes alakítás volt. Vergődése, könyei meghatották az érzékenyebb szívű hölgyeket. A másik fő nő szerepét a fiatal vetélylársnőt H. Harman Józsa játszotta helyes felfogásban

a IV. felvonásig. Ebben már elmosódott az alakja. Nem hozta ki a szerelmes tragédiája felett érzett kétségbeesését. Mérsáros Béla a hódító fő szerepében nem találta meg a kellő biztonságot, valahogyan nem tudott beilleszkedni a hangulatba. Kallós József egy clinics festőt főnem humorral játszotta. Darvas Ernő nemes egyszerűséggel alakította a befolyásos képviselőt de ő sem tudta elfogadhatóvá tenni a nem létező alakot. Kisebbszerepekben Follinszné, Sipos Zsigmond és Ács Mihály elsőrangú produkáltak. A stílusos rendezésért Kallóst illeti elismerés. A zsúfolt nézőtér Poór Lilit a felvonások után többször szólította a függöny elé. (Ky.)

* A színház műsora. Csütörtökön délután: A mandarin, színmű. Poór Lili felléptével. Mérsékelt helyárakkal. Este: Taifun színmű. Poór Lili felléptével. Rendes helyárakkal. C. bérlet 27. szám. Pénteken: A kék mazur. Operetta. László Andor felléptével. A. bérlet 28. szám. Szombaton: Lili, operetta. Bing János felléptével. B. bérlet 28. szám. Vasárnap délután: Lotty ezredesei. Operetta. Mérsékelt helyárakkal. Este: Offenbach. Operetta. László Andor felléptével. Rendes helyárakkal. C. bérlet 28. szám.

* Taifun. Mandarin. Poór Lili felléptével. Ma, csütörtökön délután 3 és fél órai kezdettel olcsó helyárakkal a Mandarin kerül színpadra a fő nő szerepben Poór Lilivel. Este Lengyel Menyhért világhírűvé vált színműve, a Taifun kerül színpadra Poór Lilivel. A mai délutáni és esti előadásokon részt vesz az egész drámai személyzet.

* Lili — Bing János felléptével. Szombaton Bing János felléptével Lili kerül színpadra teljesen új betanulással és rendezéssel. A címszerepét Horváth Mici, Plenchard szerepét Bing János játssza. Az előadásokon részt vesznek még Benkőné, Keleti Gizzi, Inke, Selmeczy, Kallós Mérsáros. — Lili, Kék mazur, Offenbach és Lotty ezredesei az e heti énekes műsor. Pénteken László Andor felléptével Kék mazur, szombaton Lili vasárnap délután Lotty ezredesei, míg vasárnap este Offenbach operette kerül színpadra László Andorral a címszerepben.

* Hegedüs Gyula Aradon. Hegedüs Gyula a Víg-színház művésze vasárnap érkezik Aradra és hétfőn kezd megvendégléllésemetek sorozatát az Ördög című darabban, amelynek most volt 200-ik előadása a Víg-színházban. Kedden a Hattyuban, szerdán a Taifunban lép fel 50 százalékos helyáremeléssel, bérletfolyamban. Bérletfolyamban lesz csütörtökön, pénteken és szombaton a Zsába, Ormágy ur és a Cornevillei harangok előadásain. E bérletfolyamban előadásokra a bérletök legyeit vasárnapig tartják fenn. Az összes előadásokra jegyek már ma napról kezdve válthatók a színházi pénztárnál.

MOZI. Pathé-film az Uránában. A francia Pathé-filmgyár egyik szép és hangulatos képe aratott most sikert az Uránában. „A sors az ur” a bizarr címe a megható szentimentalizmuson épült filmdrámának, amely az élet nem mindennapi sebeit tárja fel, hanem gondolkodásra alkalmas adó problémát tárgyal. A főszerepben Henry Krausz nyújt kiváló és élvezetes alakítást. A nagyszerű filmet csütörtökön utoljára vetíti az Uránia, pénteken pedig „Páris bűnei” című grandiózus slágerfilm premierjét tartja.

* Vissza a kolostorba! Egy szerzetes sorsragédiája ez a mestersen megkonstruált film. A dráma hőse levelei magáról a szerzetesi ruhát hogy belevesse magát a világi örömök hullámaiba. Nohez megpróbáltatások után, összetört testtel és lélekkel tér vissza a kolostorba levelezni büneit. A címszerepét a híres Bera Aldor kreálja. Az Apolló kivételesen csak egy napig, csütörtökön tartja műsorán a nagystíliú drámát.

* Boccaccio — Lenkeffy Icaival. A gályarab után új filmszenzációval lép az Apolló színház publikuma elé. A kalandor dráma folyó levegőjét rózsaszínű hangulat fogja felváltani. Boccaccio híres kameróniát ugyan ki nem ismeri? Fíno-man stílizált csiklandós kalandok gyűjteménye ez a világhírességre szert tett mű, amelynek anyagából készült „Boccaccio” pompás filmje. Több különálló skamlós történet csokorba kötése a film, amely azonban nem nélkülözi a jóízűt és a szellemes szűz decens beállítását. Mindamelltt az Apolló a Boccaccio előadására csak felnőtteknek ad ki jegyet. A szenzáció számba menő film női főszerepét a csodaszép Lenkeffy Ica játssza, akit sokoldalú művészetén kívül elragadó bájosága és fenséges alakja is predesztinál a parádés alakításra. Az Apolló péntektől kezdve mutatja be Boccacciót.

Gratz Gusztáv látogatója. Budapest. Dr. Gratz Gusztáv volt magyar külügyminisztert, akit tudvaleg a királypuccs miatt elfogtak és előzetes letartóztatásba helyeztek, fogságában meglátogatta dr. Beck Miksa, az osztrák állami szövetség elnöke, hogy Gratz hozzatartozóit értesíthesse, hogylétéről.

Tűz a Czeiler-gyárban.

(A kár egymillió leit.)

Ma hajnalban négy óra tájban kigyuladt a Str. Teodor Ciontea (Pöltenberg utcában) levő Czeiler féle asztalos árúgyár egyik főépülete. Nehány perc alatt hatalmas lángnyelvek borították be az épületet, amelynek fénye messze bevilágította a novemberi sötét, ködös hajnalt. A városrész közelében levő házak ablakaiból rémülten néztek a felriaszított emberek a hatalmas lángnyelvek felé, mindenki azt hitte, hogy egész közelben van a tűz. A tüzoltóság igen rövid idő alatt teljes apparátussal kivonult. Alig néhány perc múlva hatalmas tömeg szorongott a lángban álló épület előtt. Mihajlovics Gyula tüzoltó főparancsnok és a tüzoltó legénység bámulatraméltó, emberfeletti munkával dolgoztak, hogy a tüzet lokalizálják, mert attól lehetett tartani, hogy a lángban álló épület közelében levő kisebb faérületek is a tűz martalékává lesznek és akkor az egész asztalosárúgyár menthetetlen. A lángban álló épület bejáratát elborították a lángok úgy, hogy az épület belsejébe lehetetlen volt beférkőzni. A tüzoltóság kívülről kezdte meg a tüzt oltását, amely leginkább arra szorított, hogy a szomszédos műhelyeket árasztotta el vízsugarakkal, nehogy a kétemeletes égő épületből átcsapjon a láng. A tüzet reggel hat óra után sikerült eloltani, de akkor már csak a négy korros fal maradt meg. Az épületben teljesen elpusztultak a gépek, az eszterga padok és a butorraktár, amelyben hat már teljesen kész hálószoba butorvart elszállításra. Azonkívül amerikai íróasztalok, 300 gyermekkoscsi és 300 asztal lett a tűz martaléka. A rendőrség tüzrendészeti osztálya ma délelőtt 11 órakor ment ki a helyszínre, hogy megállapítsa a tűz okát. Sikerült megállapítani, hogy a tűz az épület bejáratánál keletkezett. Az még nem derült ki, hogy gondatlanság vagy gyújtogatás okozta-e a tüzet. A kár meghaladja az egymillió leit. Az egész gyárépület 160.000 koronára volt biztosítva, s így csak a kárnak igen jelentéktelen része fog megtérülni. Érdekes, hogy Czeiler István, a gyár tulajdonosa hajnalban félnégy órakor bejárta a gyár épületét, de nem vett észre semmi gyanúsat. Nem lehetetlen, hogy a tüzet egy eldobott gyufaszál okozhatta és a lappangó tűz csak négy óra után tört ki teljes erővel. Sok dicséret illeti Mihajlovics tüzoltó főparancsnokot és az aradi tüzoltóságot. Neki köszönhető, hogy a környékben levő gyulékony anyagok nem fogtak tüzet.

— Földes Béla balesete. Budapest. Földes Béla volt minisztert egy autó elütötte. Lábam megsérült.

A Sigurantia nem egyesül a rendőrséggel.

(Lovag Reu Illés Sigurantia-főnök nyilatkozata.)

Lovag Reu Illés, az aradi Sigurantia főnöke tegnap érkezett haza Bucurestiből. Ma délelőtt fogadta az Aradi Közlöny munkatársát és kijelentette, hogy a Sigurantia és az államrendőrség egyesítéséről szó sincs. A két állami intézmény egyesítésének híre onnan eredt, hogy a belügyminiszeri rendelet szerint az összes rendőrségeket egységesítették a regatbéli rendőrségekkel. Az erde-

lyi Sigurantia egységesítése a regatbélivel már fennállása óta megvan. Az tény, hogy a Sigurantiák ezentúl épügy, mint az államrendőrség, ezentúl a belügyminiszterium hatáskörébe fognak tartozni. A Cluj központi Sigurantia főnökség megszűnt és Clujon jelenleg a Sigurantiának ugyanaz a szervezete működik, mint Aradon és Erdély többi városában.

Az ügyész halált kér Landrura.

(Ítélet előtt a párisi asszonygyilkos póre.)

PÁRIS. Világszenzációvá nőtte ki magát a nagy pör. A világsajtó képviselői a földkerekség minden tájáról izgatottan vitatkoznak a folyosón francia kollégáikkal. Ez utóbbiak közül még néhány olyan is akad, akiben kételemek kezdenek támadni. A Pittsburgi Magyar Híradó tudósítója szintén elgondolkozva csóválja a fejét.

— Mi magyarok emlékezhethünk egy ilyen rettenetes perre. Minden, de minden körülmény a tisztaszéki vádlott ellen szólott. Saját fia vallotta eskü alatt, hogy látta, amint édesapja elmentette a lány gégejét. Aztán egyszerre összeomlott a vád. Egy szó igaz sem volt benne. Hátha így lesz itt is?...

A Landru perben minden lehetséges, csak azt nem lehet elhinni, hogy az eltűntek valaha is előkerüljenek.

Landru már a teremben beszél védőjével. Nyugodtan elfogulatlanul. Ez a kopasz, szegletes arcú, vékonydorgájú emberi alakban járó bűnös 283 nőt csábított el és ölt meg egy esztendő leforgása alatt. Legalább ennyiről tud a bíróság. Lehet, hogy többet is. Petyhüdt, enervált vadállat, vagy ösember, aki nem törődött a kvalitással, hanem iparszerűleg tüzte a szerelmet. Ma viruló fiatal teány, szemérmes félték sziz, holnap el-keshedt vén banya, degenerált asszonyállat. Mindegy volt neki. Értette a módját, hogyan csavarja el a fejüket pár óra leforgása alatt és első csókjával eljegyezte őket a pusztulásnak. A tiszta családi élet rajongójának, borzalom erre az emberre néznie is.

(Az irázzakértők ellen.)

— Landru álljon elő. — hangzik az elnök szava — mit jelent noteszében ez a jegyzet: április 5, öt óra, 15 perc? Ez az a pillanat bizonyára, amikor Pascal asszonyt megölte.

— Ugyan, ugyan. — rikácsol a gyilkos — hogy lehet olyan következtetéseket levonni. Tessék megnézni az április 6-i dátumot. Ott talál bejegyezve egy másik számot: 44.70. Ez is ártatlanságom mellett bizonyít.

— Elnök: Nem értem az összefüg-

gést. Lagasse ügyvéd: 44 óra nincs is... Landru, hevesen: Hisz nem is órákról van szó.

Ilyen hangnemben folyik tovább a tárgyalás. Kiderül, hogy Pascal asszony április 18-án még feltétlenül életben volt. A gyilkos dadalmasan hangsúlyozza:

— Tessék! Előbb megállapították, hogy április 5-én megölttem őt és április 18-án még ibolyát szedett a kis kertben.

— De azért a bűnössége kiviláglik abból a három többszörösen hamisított levélből, amit az irázzakértők szerint ön írt Pascal asszony nevében — dörög a főügyész. Elnök ur, kérem bemutatni a leveleket.

A vádlott gunyosan mosolyog: — Bah, az irázzakértők. Hát ezek is tudnak valamit? A modern Haruspexek. — Eléjük csempésztem egyszer a védőm kézírását, arról is megállapították, hogy én írtam.

— De hiszen a dátumok szemmel láthatólag meg vannak változtatva — csattan fel Gilbert tanácsos. — Az eredeti dátum valószínűleg négyes volt, ebből ötöst csinált, majd egy 1-est írt eléje, ugy, hogy 15-ike lett.

— Ki mondja, hogy ezt én tettem? Az irázzakértő? Az az analfabéta? És milyen célom lehetett nekem ezzel? 18-án még feltétlenül élt Pascal asszony, sőt valószínűleg él még ma is. Ki ismerheti ki magát az asszonyi szépségekben? Megír egy levelet, elfeledi feladni. Később feladja: de átjavítja előbb a dátumot. És ilyenekből akarnak ellenem fegyvert kovácsolni?

(Aranyfogak aranygyűrű.)

Április 10-én Landru visszatér Gambals-be. Erről a napról az alábbiakban számol be a notesz: „Pascal számla egyenleg 8,85.”

— Mit jelent ez? — kérdi az elnök.

— Mért faggatnak mind ezzel a noteszrel? — Nincs annak semmi bűnügyi értéke. Hagyják meg az én feljegyzéscimnek eredeti kereskedelmi értékét.

— Egy arany fogsort adott el pár nap múlva. — folytatja az elnök — alapos gyanú van arra, hogy ez Pascal asszony fogsora volt. Áldozatainak még arany fogait is értékesítette.

— En? — csodálkozik a vádlott. — Az iratokból az derül ki, hogy két fogsort adtam el. Az egyikről bizonyítani tudom, hogy apámról maradt rám, a másik sa-

ját fogsorom volt. Egyik sem volt női fogsor.

— Azt már most nem lehet megállapítani. Ellenben azt csak nem tagadja, hogy egy női gyűrűt is eladott akkoriban?

— Eszem ágában sincs. Egy régebbi hölgyismerősöm ajándékát adtam el, mert meg voltam szorulva.

— Előző év október havában Pascal asszony egy csomó érték tárgyat zálogosított el. Eltűnése után egy ismeretlen leváltotta az egészét. Az ismeretlen személy leírása nagyon ráillik Önre.

— És még száz más emberre, itt a tárgyalóteremben — fakad ki Landru.

(Landru és a főügyész.)

Az ügyész fogja kegyetlen kereszkérdések tüzebe a vádlottat, akit nem bír kihozni sodrából. A végén Landru kerekedik felül és panaszkodik az esküdtszéknek, hogy az ügyészség szándékosan hallgat el adatokat, amelyek mentse gére vonatkoznak. — A főügyész indulatosan ugrik föl ültéből.

— Landru, maga azt hiszi, hogy én elhallgatnék egyetlen mentő körülményt is az esküdtek előtt? Nyomorult gazember volt nekem nem a maga gonosz feje kell, hanem csupán az igazság.

A védő is beavatkozik és védencének ad igazat. Egy lehetetlen tárgyalást folytatni. Egy óra után faggatta a vád képviselője Landrut holmi articsókavásárlás miatt. Hogy lehet azt kívánni, hogy egy ember három évi vizsgálati fogság után vissza tudjon emlékezni arra, hogy mit vett 1917 április 10-én reggel nyolc frank és 85 centimesért. Landru articsókát mond, de lehet, hogy babot, kávé, vagy cukrot vett. Mért gyanús az articsóka és mért nem gyanús a bab? Mit akar az ügyészség Pascal asszony kis fekete macskájától. Megdöglött, nyugodjék békével, de ne, akarják articsókával meg fekete macskával bizonyítani, hogy Landru megölte az asszonyt.

Az elnök atig bírja elcsitítani a heveskedő jogászt és megmagyarázza, hogy a kertben elásott macska inkább Landru mentsegére szolgál. Macskacsontokat ugyanis találtak az ásatásnál, de emberi csontrészt egyet sem.

— Nem egész így áll a dolog. — veti oda komolyan az ügyész — Landru a legnagyobb kegyetlenséggel ölte meg ezt a fekete macskát. A lágy szívű Landru, a ki tegnap még azt állította, hogy semmiféle élő lényt nem ölt meg soha. Ez jellemző az egyéniségére.

Az elnök sietve másnapra halasztja a tárgyalást. Nem látszik büszkének az eddigi eredményre. Tizenkét napi tárgyalás után beigazolódott, hogy Landru megölte egy... macskát. Az eltűnt áldozatoknak azonban még mindig semmi nyoma.

(Az ügyész halált kér.)

PÁRIS. A Landru pörben a bizonyítást tegnap befejezték. A vádhatóság képviselője és a védő ma mondták el perbeszédüket. Akalmassal ítélet holnap lesz. A tegnapi tárgyalást végighallgatta a Párisban időző perzsaszah is. A törvényszéki orvosszakértők megmagyarázták, hogy a villa tusa-

Az autók adója.

(Megkezdődik a kivétel.)

Ma kezdik meg az autótulajdonosok adójának kivételét. A pénzügyigazgatóság ma rendeletet adott ki, amely szerint az autótulajdonosok törvényben előírt adóját, amely egy-egy autó után évi 6-24 ezer leig terjed, fogják a következő napokon megállapítani. Az autótulajdonosok holnap, csütörtökön, de legkésőbb a legközelebbi napokon jelenjenek meg a pénzügyigazgatóság első emelet 7. számú helyiségében az adó megállapítása végett. Az autótulajdonosok felett az ellenőrzést a pénzügyigazgatóság a rendőrség által átküldött lajstrom segítségével fogja végezni. Aki nem jelenik meg, azokat szigorúan megbüntetik.

Landru utolsó nője.

(Aki szerette az asszonygyilkost.)

A párisi „Le Journal” mint a Landru-pör szenzációját lapjához mellékletként csatolta Modemoiselle Segret érzéssel teli emlékiratait. Segret kisasszony volt az utolsó, aki Landruval eljegyzése előtt együttélt. Segret kisasszonynak mindenesetre különös bátorság kellett ahhoz, hogy most, egy tiszteres gyilkossal valódt férfi barátjának mondja magát. Emlékezései között a következőket írja:

— Azt hiszem, hogy kevés asszony tud, aki olyan tökéletesen boldog lett volna egy férfi mellett, mint én voltam. Landru megszabadított engem a mindennapi bánat gondjaitól; ő volt a legcélibb társ, a legizibb és legfigyelmesebb szerető, akivel találkozhattam. A legcélibb kívánságaimat teljesítette, a háztartás és az otthon rendezésének gondjait is magára vette és azon igyekezett, hogy a banális szürke napokat is széppé legye számomra és fíradt, hogy folyton szórakozzam és egy pillanatig sem unatkozzam. Napközben az autóján ktrándulásokot tettünk oda, ahova épen romantikus hajlandóságunk vitt. Esténként ha rossz volt az időjárás, kedvenc íróival lementettük meg. Így felváltva olvastunk el mindent Balzacól, akik különösen szerettük és Cherbuliezről meg Flaubertől. Bourget írásai is nagyon érdekelték, azután Musset-verseket szavalt, akinek a költeményeit nagyon sokra becsültük. Szavalt még Lamartinetól és André Chemieről is. A drámaírodalom minden olyan szerelmi regényét szenvedélyesen olvastam, amelyekben egy nagyszerű nő vagy férfi imponálóan hódít és szeret. Az énekes színházakat szívből utáltam. Bár a zene mindenkor mélyesges benyomásokat keltett bennem. Ha színházból tértem haza már mindig úgy rendezte, hogy intím hatásokat keresve terítette vacsorához. A lámpák fényét kellemes színű falyolokkal tompította és a vacsora bevezetéséül kedvenc dalát énekelte Massenet „Manon”-jából: „Eljünk jól, kedves kis asztalkánk.”

Egyszer Segret kisasszony szerelmeitől kifolyólag otthagya. De olyan tragikus mozdulatokat tett Landru, amikor olváltam, hogy a jó lélek lelkiismeretfurdalástól habva, aggódva kedveséért, visszasietett annak a lakására. Amit ott talált arról a következőképen számolt be:

— Az íróasztalán nagy halom kézirat feküdt az ő írásával; szomorúsággal és kétkedéssel teli versek. Lassu és bi-

zonytalan léptekkel mentem, azután a másik szobába. De a küszöbön visszadöbbsen álltam meg... Amit ott láttam, az nem volt otthonias berendezésnek mondható. A képem a szokott helyen volt gyászfáyollal letakarva és egy szék volt oly módon aláhelyezve, amint a szentképeknél az imázsámolyok szoktak állani. A padló pedig hervadt rózsákkal volt telehintve.

Természetesen amikor „Lucien” haza-jött, a lábához omlott, stb.

— Hatalmas szenvedélyének láttára leirhatatlanul gyenge lettem és kijelenttem neki, hogy a lelkem mélyéig meg vagyok rendülve és a szívem ettől kezdve ismét csak ő érte fog dobogni.

A román vendégtársulatok

(Kártérítés nélkül csödbe megy a színház.)

Legutóbb két román szintársulat vendégszerepelt Aradon. A szintársulatok szereplése alatt az aradi társulat üres házak előtt játszott, mert délután kellett az előadásokat megtartani. Az aradi szintársulat alaposan ráfizetett a vendégtársulatok szereplésére, mert 5500 lei deficitet mutatott a színház pénztára. A város vezetősége belátta, hogy a vendégtársulatok gyakori szereplésével teljesen csödbe jut az aradi társulat és kérést intézett a cluji színészeti főfelügyelőséghez aziránt, melyik társulatnak köteles a város a téli színházat teljesen ingyen átadni. Az aradi szinigazgató koncessziója úgy szól, hogy évenként 25 este minden kártérítés nélkül köteles átadni a színházat román társulatok részére. Most az a kérdés, hogy kivétel nélkül minden társulatnak köteles átadni a színházat kártérítés nélkül, mert kilátás van arra, hogy a román társulatok több mint 25 estén át szerepelnek Aradon és ilyen esetben követelhet-e az aradi szinigazgató kártérítést a román szinigazgatótól. Ma például a bucurestii szépművészeti miniszteriumtól átiratot kapott a város, amelyben tudatja, hogy december hónapban két román vendégtársulat szerepel Aradon és kéri, hogy a város a színházat ingyen bocsássa rendelkezésükre.

A meghosszabbított adóvallomás.

(Egy hónap alatt befejeződik a munka.)

A régebbi rendelkezések szerint a pénzügyigazgatóságnak ma este kellett volna befejeznie az adóvallomások átvételét. Időközben megérkezett a Monitorul Oficial legújabb száma, mely 15, illetve 30 nappal meghosszabbítja az adóvelek beadásának terminusát. Még mielőtt a rendelet Aradra érkezett volna, az aradi pénzügyigazgató kiadta a rendeletet, hogy az adóveleket átvevő hivatal ne fejezze be működését a terminus leteltékor, de mindazoknak nevét vegye nyilvántartásba, akik elkésve jelentkeztek. Ma ismét hatalmas tömeg tolongott a pénzügyigazgatósági folyosón. Délután a surlódások elkerülése végett új rendszert léptettek életbe a pénzügyigazgató. A pénzügyigazgatóság főúry kapujánál rendőrök tartották vissza a tömeget és csak sorrendben engedték be a pénzügyigazgatósági palo-

tába. Illelékes helyen azt a felvilágosítást kaptuk, hogy a hivatal a mostani munkafeljesítmény mellett az újabb terminus leteltéig felélenül elvégzi az adóvelek átvételét. Tehát senkinek sincs oka a kétségbeesésre. Mindenesetre a pénzügyigazgatóság a legnyomatékosabban figyelmezteti a közönséget, igyekezzék minél előbb eleget tenni a rendelkezéseknek.

A vitás nyulbörök.

Nem mindennapi perben hozott ma ítéletet az aradi járásbíró, Steiner Ferenc aradi házali nyulakat adós el Kohn Zoltán főpincérnek azzal a kikötéssel, hogy Kohn minden nyulért darabonként 20 leit fizet Steinernek, de Steiner a nyulbörököt köteles darabonként 7 leiert visszavenni. Kohn rövid idő alatt vidéki megrendelői számára 300 nyulat vett át Steiner Ferencől. Mikor a nyulbörököt vissza akarta adni Steinernek, az kijelentette, hogy nem veheti azokat át, mert Kohn nem gondoskodott róla, hogy a börököt sérletlenül fejtsék le a nyulról és különben is a börök összeszáradtak. Kohn Zoltán beperelte Steiner Ferencet 1000 lei kártérítésért, mert a börököt egy ujaradi embernek kellett eladnia ényvi veszteséggel. Steiner a nem réziben megtartott tárgyaláson azzal védekezett, hogy Kohn őt becsapta, mert nem az ő általa szállított nyulak bört akarta visszaadni. Különbben is a nyulbörök használhatatlan állapotban voltak, mert hozzá nem értő emberek fejtejték le. Alkításának igazolására tanukat nevezett meg. A bíróság elrendelte a szakértői vizsgálatot és megbízta az egyik aradi szücsmezt, hogy vizsgálja meg a nyulbörököt. A mai tárgyaláson kihallgatták a szücsmezt, aki kijelentette, hogy a börököt nem láthatta, mert azokat időközben Oradea-mánra szállították. Annnyit azonban valószínűnek tart, hogy a nyulbörök tényleg sokat veszthettek értékükből, ha azokat vizsgálódanul összenyirbálták, mikor fejtejték. A járásbíró egyezkesedésre szölitotta fel a feleket, akik rövid vita után megállapodást kötöttek. Steiner Ferenc 500 leit fizetett Kohn Zoltánnak. Ezzel befejeződött a nyulbör-per.

LEGUJABB

Feloszlik a budapesti anfant-bizottság.

— PÁRIS. A jóvátételi bizottság a Havas ügynökség útján közli, hogy a szövetségesek 1919 október 14-én Budapest székhellyel külön bizottságot létesítettek azzal a feladattal, hogy megállapítsa Magyarországból az egyes szövetséges hadseregek milyen értékeket vittek el azután, hogy a volt monarchiával az ellenségeskedések megszűntek. Miután a bizottság elvégezte feladatát, december elsején feloszlatják.

Angol német egyeztetést.

LONDON. A Daily Herald diplomáciai munkatárs közli: Lehetséges, hogy az angol-francia antant helyébe angol-német egyeztetés kerül.

PÁRIS. Egy francia lap értesítése szerint az angol kormány Németország javára két évi moratoriumot javasol. Ha Franciaország nehézségeket tapasztal, akkor arra emlékezteti, hogy először ő kötött Wiesbadenben külön egyezményt a természetbeni szolgáltatásokról és a rendkívüli kártérítési fizetésekről. Anglia semmi esetben sem venne részt újabb büntető rendszabályokban. Ha Franciaország vonakodnék hozzájárulni a moratoriumhoz, Anglia arra bátorítaná Németországot, hogy jelentsen fizetési-képtelenséget.

Magyarország római követe.

RÓMA. Az olasz király fogadta gróf Nemesst, Magyarország kvirináli követét, aki bemutatta megbízó levelét.

Közzgazdaság.

A valutapiac.

Aradi valutátrak: Dollár 145, márka 58, dinár 1.70, sokol 1.30, magyar korona 22, osztrák korona 5, budapesti kifizetés 5.20, bécsi kifizetés 40.

Zürichi nyitás: Berlin 190, Newyork 525, Milano 2145, Prága 560, Budapest 67.5, Zágráb 180, Bucuresti hiányzik, Varsó 14, Bécs 16, lebélyezett osztrák korona 10.

Budapesti nyitás: Napoleon d'Or 2760, dollár 750, márka 310, osztrák korona 11.75, rubel 48, leu 562, sokol 800, dinár 1030, lengyel márka 20.

Bécsi nyitás: Sokol 9050, dinár 11800, magyar korona 1190, dollár 6800, márka 3150, lengyel márka 208.

Zürichi zárlat: Berlin 200, Newyork 526, Milano 2155, Prága 560, Budapest 70, Zágráb 180, Varsó 14, Bécs 15, lebélyezett osztrák korona 9.

Budapesti zárlat: Napoleon d'Or 2780, dollár 738, márka 312, dinár 1025, leu 568, sokol 800, osztrák korona 11.75, rubel 43, lengyel márka 20.

Bécsi zárlat: Sokol 9250, dinár 12700, magyar korona 12.50, dollár 6500, márka 3375, lengyel márka 214.

„Soreto” 160

GLADYS' SHOE CREAM

THE BEST

4406

az előkelő világ cipőkrémje

Aradi lerakat: Szemző Armin, telefon 5-92

Gyártja: Herczeg Géza, Cluj (Kolozsvár)

